Journal of Suan Sunandha Arts and Culture
วารสารศิลปวัฒนธรรมสวนสุนันทา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีที่ 4 ฉบับที่ 2/2567

บทความวิจัย

DESIGNING PATTERNS FOR MUDMEE SILK IN SISAKET PROVINCE INSPIRED BY FRESH FLOWER NETS

การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด

WUTTISAK CHANTO (วุฒิศักดิ์ จันโท)*
NORAMAN KANNALA (นรมันต์ กรรณลา)*
SAKARIN HONGRATTANAVORAKIT (ศักรินทร์ หงส์รัตนาวรกิจ)**

วันที่รับบทความ 28 พฤษภาคม 2567
วันที่แก้ไขบทความ 3 ธันวาคม 2567
วันที่ตอบรับบทความ 4 ธันวาคม 2567

บทคัดย่อ

การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่แรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่แรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อผ้าไหมมัดหมี่แรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด โดยผู้ศึกษาได้ออกแบบลายมัดหมี่จากลวดลายตาข่ายดอกไม้ ได้แก่ ลายดาวกระจาย ลายสี่ก้านสี่ดอก และลายกำแพงแก้ว มาออกแบบภาพร่างความคิดตามองค์ประกอบของผ้าซิ่นมัดหมี่ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 3 รูปแบบ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พิจารณาเลือก ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เลือกแบบภาพร่างความคิดแบบที่ 3 ลายกำแพงแก้ว มาเป็นต้นแบบการจัดวางองค์ประกอบของผ้าไหมมัดหมี่ลายตาข่ายดอกไม้ ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เลือกใช้ไหมน้อยในการทอ ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เลือกกลุ่มสีที่ 2 คือ สีน้ำตาลแดงเม็ดมะขามเป็นสีพื้น และสีเหลืองเป็นสีลายในการทอ จากนั้นนำรูปแบบที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นชอบมากที่สุดมาทอเป็นผ้าซิ่นมัดหมี่ลายตาข่ายดอกไม้ จำนวน 1 ผืน และสำรวจความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 100 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย โดยมีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่แรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบ พบว่า กลุ่มเป้าหมายพึงพอใจในการออกแบบลวดลายสะท้อนเอกลักษณ์ของผ้ามัดหมี่ จังหวัดศรีสะเกษ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.44 ด้านผลิตภัณฑ์สีสันของผ้าไหมมัดหมี่แรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด จังหวัดศรีสะเกษ อยู่ใน

* นักศึกษาคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
Student, Faculty of Home Economics Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon
** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ประยุกต์ สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ประยุกต์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, E-mail: sakkarin.ho@rmutp.ac.th
Assistant Professor, Department of Apply Home Economics, Faculty of Home Economics Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

Journal of Suan Sunandha Arts and Culture
วารสารศิลปวัฒนธรรมสวนสุนันทา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีที่ 4 ฉบับที่ 2/2567

ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.48 และด้านประโยชน์และการใช้งานผลิตภัณฑ์เหมาะสมกับการนำไปสวมใส่ ผลิตภัณฑ์สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ของจังหวัดศรีสะเกษ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.44

คำสำคัญ: ผ้าไหมมัดหมี่ / ผ้าซิ่นมัดหมี่ จังหวัดศรีสะเกษ / ลวดลายตาข่ายดอกไม้

Journal of Suan Sunandha Arts and Culture
วารสารศิลปวัฒนธรรมสวนสุนันทา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีที่ 4 ฉบับที่ 2/2567

Abstract

This study on designing patterns for Mudmee silk inspired by fresh flower nets aimed to explore the design of Mudmee silk patterns and to evaluate the satisfaction of the target group with Mudmee silk inspired by fresh flower nets. The researcher designed Mudmee patterns based on the motifs of fresh flower nets, including “Starburst Motifs,” “Four–Petal Cluster,” and “Crystal Wall.” Three conceptual sketches were created according to the elements of Mudmee fabrics from Sisaket Province. These designs were evaluated by five experts, the majority of whom selected the third design, “Crystal Wall,” as the prototype for arranging the elements of the Mudmee silk fabric inspired by flower nets. The majority of experts selected the silk weaving process used less silk threads. Then, the second color group was selected—tamarind seed red as the base color and yellow for the patterns. The chosen design, as approved by the experts, was woven into a single piece of Mudmee silk fabric featuring the flower net motif. This fabric was then evaluated for satisfaction by a target group of 100 individuals. The collected data were analyzed using frequency, percentage, and mean. The findings were revealed as follows:

The satisfaction of the target group with the design of Mudmee silk patterns inspired by fresh flower nets can be categorized into three aspects: Design, Color, and Utility and Practicality aspects. For Design, he targets group expressed the highest level of satisfaction with the design, which successfully reflects the unique identity of Mudmee silk from Sisaket Province, achieving an average score of 4.44. For Satisfaction with the colors of Mudmee silk inspired by fresh flower nets was also rated at the highest level, with an average score of 4.48. In terms of utility and practicality, the product was deemed suitable for wearing and capable of being developed into Sisaket Province's signature product, achieving an average score of 4.44.

Keywords: Mudmee Silk / Mudmee Cloth of Sisaket / Foral Net Patterns

Journal of Suan Sunandha Arts and Culture
วารสารศิลปวัฒนธรรมสวนสุนันทา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีที่ 4 ฉบับที่ 2/2567

บทนำ

ผ้ามัดหมี่ คือ ผ้าที่ทอจากด้ายหรือไหมที่ผูกมัดแล้วย้อม โดยการคิดผูกให้เป็นลวดลายแล้วนำไปย้อมสีก่อนทอ เป็นศิลปะการทอผ้าพื้นเมืองชนิดหนึ่งที่นิยมทำกันมานานแล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอีสานของประเทศไทย (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2561: 190) ผ้ามัดหมี่มีบทบาทในวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย หญิงสาวต้องทอผ้าเพื่อทำเป็นเครื่องนุ่งห่ม วัสดุเส้นใยทั้งฝ้ายและไหม บ่งบอกถึงศักยภาพทางการค้า เพราะเป็นวัสดุที่ใช้แลกเปลี่ยนซื้อขายมาแต่โบราณ ส่วนวัสดุย้อมสีธรรมชาติ สะท้อนให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์พืชในประเทศไทยที่มีความหลากหลาย ซึ่งช่วยให้ผ้ามัดหมี่ของไทยมีสีสันเฉพาะตัว และยังสะท้อนไปถึงความเชี่ยวชาญของแต่ละกลุ่มชนในการย้อมสีธรรมชาติ การประกาศขึ้นบัญชีผ้ามัดหมี่ ได้รับการประกาศขึ้นบัญชีเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติประจำปีพุทธศักราช 2553 (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2561: 191)

ผ้าโฮลเป็นผ้าไหมมัดหมี่ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเชื้อสายเขมรในจังหวัดสุรินทร์ ผ้ามัดหมี่โฮลถือเป็นลายเอกลักษณ์ของลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดสุรินทร์ “โฮล” เป็นคำในภาษาเขมรเป็นชื่อเรียกกรรมวิธีการผลิตผ้าไหมประเภทหนึ่งที่ใช้เรียกเฉพาะเจาะจงถึงผ้านุ่งที่สร้างจากกระบวนการมัดย้อมเส้นพุ่ง แล้วนำมาทอให้เกิดลวดลายต่าง ๆ แบบผ้าปูมของขุนนางในราชสำนักสยาม ซึ่งตรงกับคำว่า “ผ้าปูม” ในภาษาไทย “มัดหมี่” ในภาษาลาวผ้าโฮลเป็นผ้าที่มีคุณภาพดีมาก เพราะการทอผ้าชนิดนี้ใช้เส้นไหมน้อยในการทอทำให้เป็นผ้าไหมมัดหมี่เนื้อแน่นเส้นไหมเล็กละเอียด เนื้อผ้าจะบางเบา เนื้อแน่นเนียน อ่อนนุ่ม ลวดลายสีสันเป็นแบบฉบับของชาวสุรินทร์ ซึ่งได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมจากศิลปะของเขมร (ธนพร เวทย์ศิริยานันท์, 2557: 116) ปัจจุบันมีการพัฒนาผ้าไหมมัดหมี่ที่หลากหลาย เช่น งานวิจัยของ ศักดิ์ชาย สิกขา (2554) การออกแบบและพัฒนาลายผ้าเอกลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยนำส่วนที่ได้จากการศึกษาเอกลักษณ์จังหวัดศรีสะเกษในส่วนต่าง ๆ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ ตำนาน รูปแบบปราสาท ประเพณี ดอกไม้ประจำจังหวัด รวมทั้งพืชและสัตว์ที่สะท้อนให้เห็นความอุดมสมบูรณ์ของจังหวัดศรีสะเกษมาเป็นแรงบันดาลใจ งานวิจัยของสมบัติ ประจญศานต์ (2563) การศึกษากระบวนการเรียนรู้การออกแบบและผลิตผ้าไหมมัดหมี่ทอมือ หมู่บ้านท่องเที่ยวไหม จังหวัดบุรีรัมย์ ทำให้ผ้าไหมมัดหมี่มีการพัฒนาลวดลายที่สวยงามและหลากหลายขึ้น

ตาข่ายดอกไม้ หมายถึง การใช้เข็มร้อยดอกไม้เล็ก ๆ เช่น ดอกพุด มะลิตูม ดอกรัก เป็นลวดลายคล้ายตาข่าย หรือผ้าลูกไม้โปร่ง ๆ (สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์, 2547: 44) ลายตาขายที่ใช้ในงานดอกไม้มี 11 ลาย ได้แก่ ลายเกล็ด ลายสี่ก้านสี่ดอก ลายกระเบื้อง ลายสามก้านสามดอก ลายหกก้านหกดอก ลายดาวกระจาย ลายอกแมงมุม ลายแก้วชิงดวง ลายพระจันทร์ครึ่งซีก ลายวิมานแปลง และลายดาวล้อมเดือน (อภิรัติ โสฬศ, 2549: 22) จากงานวิจัยของ hongrattanavorakit, S., Jongtap, W. & Bun-aran, C. (2023) มีการนำลายตาข่ายดอกไม้มาพัฒนาลายผ้าสไบขิดจังหวัดร้อยเอ็ดจากลวดลายตาข่ายดอกไม้ ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายต่อการพัฒนาลายผ้าขิดจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน

จากข้อมูลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาลายผ้าซิ่นมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษด้วยการนำเอาลวดลายตาข่ายดอกไม้มาออกแบบดัดแปลงให้เกิดเป็นลายผ้าด้วยการใช้เทคนิคการทอผ้ามัดหมี่เพื่อการสร้างลายผ้าซิ่นมัดหมี่ให้มีความหลากหลายสวยงาม ผ้าซิ่นมัดหมี่ยังสะท้อนถึงภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอีกด้วย คาดว่างานวิจัยนี้สามารถสร้างมูลค่าให้กับสินค้าได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค

Journal of Suan Sunandha Arts and Culture
วารสารศิลปวัฒนธรรมสวนสุนันทา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีที่ 4 ฉบับที่ 2/2567

วัตถุประสงค์และขอบเขตของงานวิจัย

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด

ขอบเขตของงานวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่จะใช้ในการศึกษาความพึงพอใจในการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด คือบุคคลทั่วไปเลือกแบบบังเอิญ จำนวน 100 คน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับผ้ามัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษ ข้อมูลเกี่ยวกับลายตาข่ายดอกไม้ และข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินการศึกษา

1. การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด

1.1 แนวคิดในการออกแบบ การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด ได้รับแรงบันดาลใจจากลวดลายตายข่ายดอกไม้ที่เป็นศิลปะการจัดดอกไม้ของไทยแบบหนึ่ง ผู้วิจัยได้เลือกลวดลายตาข่ายดอกไม้ 3 ลาย ได้แก่ ลายดาวกระจาย ลายสี่ก้านสี่ดอก และลายกำแพงแก้ว ซึ่งเป็นลายที่มีความสวยงามนิยมนำมาร้อยตาข่ายดอกไม้สด ผู้วิจัยนำลายตาข่ายมาออกแบบดัดแปลงให้เกิดเป็นลายผ้าที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของผ้าซิ่นจังหวัดศรีสะเกษ โดยคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญของผ้าซิ่นมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษ เป็นการบูรณาการองค์ความรู้ระหว่างศิลปะการร้อยตาข่ายดอกไม้และการทอผ้าซิ่นมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษ

องค์ประกอบของผ้าซิ่นมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษ (สิทธิชัย สมานชาติ, 2562: 26)

1) หัวซิ่น หัวซิ่นของผ้ามัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษจะมีลักษณะการทอ คือ ทอพื้นสีแดงสลับกับลายขิด

2) ตัวซิ่น เป็นส่วนหลักของซิ่น อาจมีการทอลวดลายบ้างเล็กน้อยในลักษณะของลวดลายที่กลมกลืน ไม่ใช่ลายเด่น มักเป็นสีเดียวตลอด

3) แถบสี เป็นส่วนที่ใช้สำหรับตกแต่งผ้าซิ่นมักจะเย็บอยู่ระหว่างตัวซิ่นกับตีนซิ่น

4) ตีนซิ่น เป็นส่วนที่ต่อลงมาจากตัวซิ่นส่วนมากในจังหวัดศรีสะเกษจะใช้ตีนประโบล

5) เสลิก เป็นส่วนที่ต่อจากตีนซิ่นมีความยาวประมาณ 1.5 นิ้ว

Journal of Suan Sunandha Arts and Culture
วารสารศิลปวัฒนธรรมสวนสุนันทา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีที่ 4 ฉบับที่ 2/2567

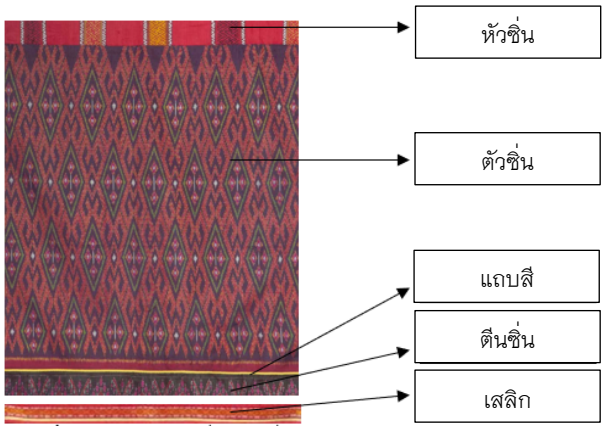

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของผ้าซิ่นมัดหมี่ จังหวัดศรีสะเกษ

ที่มา: สิทธิชัย สมานชาติ. *มรดกภูมิปัญญาสิ่งทออีสาน.* กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, หน้า 28.

1.2 การออกแบบภาพร่างความคิดลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด ผู้วิจัยได้เลือกลวดลายตาข่ายดอกไม้มา 3 ลาย ออกแบบลายตัวซิ่นมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษจากลวดลายตาข่ายดอกไม้ทั้งหมด 3 รูปแบบ ดังนี้

1) การออกแบบลายมัดหมี่จากลวดลายตาข่ายดอกไม้และองค์ประกอบผ้าซิ่น

ผังลายมัดหมี่จากลวดลายตาข่ายดอกไม้ลายดาวกระจาย

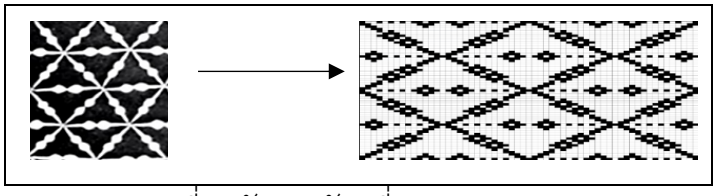

ภาพที่ 2 ผังลายมัดหมี่ลายดาวกระจาย

ที่มา: ผู้วิจัย

ผังลายมัดหมี่จากลวดลายตาข่ายดอกไม้ลายสี่ก้านสี่ดอก

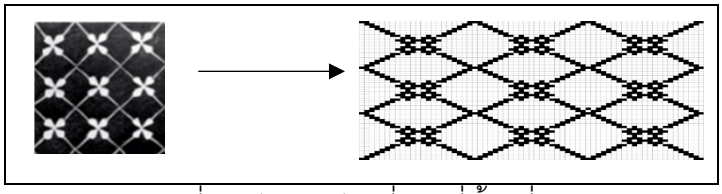

ภาพที่ 3 ผังลายมัดหมี่ลายสี่ก้านสี่ดอก

ที่มา: ผู้วิจัย

Journal of Suan Sunandha Arts and Culture
วารสารศิลปวัฒนธรรมสวนสุนันทา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีที่ 4 ฉบับที่ 2/2567

ผังลายมัดหมี่จากลวดลายตาข่ายดอกไม้ลายกำแพงแก้ว

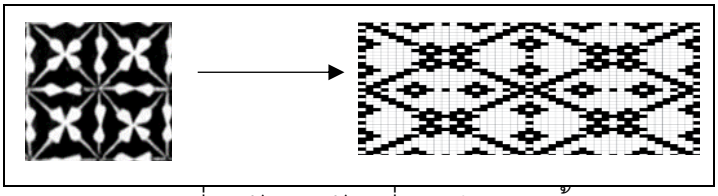

ภาพที่ 4 ผังลายมัดหมี่ลายกำแพงแก้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

2) การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด

ตารางที่ 1 แสดงส่วนประกอบของภาพร่างความคิด แบบที่ 1 ลายดาวกระจาย
ที่มา: ผู้วิจัย

ลำดับ	ส่วนประกอบของผ้าซิ่น
1) หัวซิ่น	
2) ตัวซิ่น	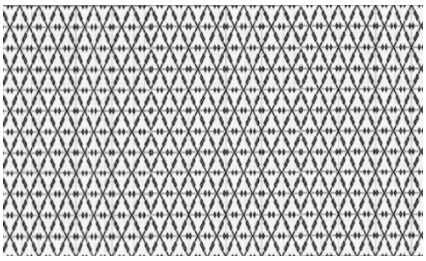
3) แถบสี	
4) ตีนซิ่น	
5) เสลิก	

Journal of Suan Sunandha Arts and Culture
วารสารศิลปวัฒนธรรมสวนสุนันทา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีที่ 4 ฉบับที่ 2/2567

ตารางที่ 2 แสดงส่วนประกอบของภาพร่างความคิด แบบที่ 2 ลายสี่ก้านสี่ดอก
ที่มา: ผู้วิจัย

ลำดับ	ส่วนประกอบของผ้าซิ่น
1) หัวซิ่น	
2) ตัวซิ่น	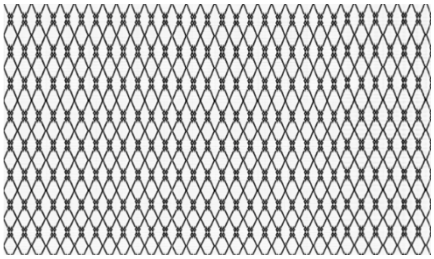
3) แถบสี	
4) ตีนซิ่น	
5) เสลิก	

ตารางที่ 3 แสดงส่วนประกอบของภาพร่างความคิด แบบที่ 3 ลายกำแพงแก้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ลำดับ	ส่วนประกอบของผ้าซิ่น
1) หัวซิ่น	
2) ตัวซิ่น	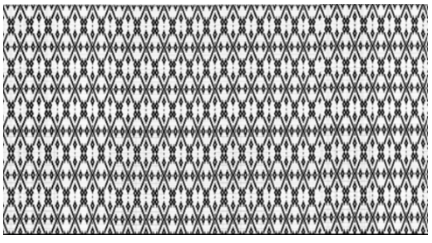
3) แถบสี	
4) ตีนซิ่น	
5) เสลิก	

Journal of Suan Sunandha Arts and Culture
วารสารศิลปวัฒนธรรมสวนสุนันทา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีที่ 4 ฉบับที่ 2/2567

1.3 กำหนดผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้า ด้านดอกไม้สด ด้านการออกแบบลวดลายผ้า โดยเลือกแบบเจาะจงจากสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการต่าง ๆ จำนวน 5 คน

1.4 สร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือ คือ แบบสอบถามที่ใช้ในการรับความคิดเห็น การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด จากผู้เชี่ยวชาญโดยแบ่งคำถาม 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญ และตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด

2. ศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด

2.1 กำหนดประชากร กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ บุคคลทั่วไปจำนวน 100 คน โดยการเลือกแบบบังเอิญ

2.2 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สดโดยแบ่งคำถาม 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนโดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สดเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วน จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านประโยชน์และการใช้งาน โดยข้อคำถามจะมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมี 5 ระดับ

2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาตรวจสอบเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์

2.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติวิเคราะห์ค่าความถี่และค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

ผลการศึกษา

1. การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด

1.1 สรุปผลการวิเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1.1.1 แบบร่างความคิด ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ภาพร่างความคิด แบบที่ 3 ลายกำแพงแก้ว เป็นลายที่มีความสวยงาม ลายมีความเด่นชัดและไม่ห่างเกินไป เหมาะสมที่จะนำมาทอเป็นผ้าไหมมัดหมี่

1.1.2 ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า เส้นไหมที่เหมาะสำหรับการมัดหมี่ คือ ไหมน้อย เพราะเส้นไหมเรียบ ไม่มีขี้ไหม เหมาะสมที่จะนำมาทำเป็นผ้าไหมมัดหมี่

1.1.3 ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าสีที่ 2 สีน้ำตาลแดงเม็ดมะขามเป็นสีพื้น สีเหลืองเป็นสีลายมัดหมี่เพราะเป็นสีที่ตัดกันชัดเจนทำให้ลวดลายเด่นชัด และเป็นสีที่ชาวจังหวัดศรีสะเกษใช้ทอผ้าเป็นประจำ เหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นสีของผ้าไหมมัดหมี่

Journal of Suan Sunandha Arts and Culture
วารสารศิลปวัฒนธรรมสวนสุนันทา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีที่ 4 ฉบับที่ 2/2567

สรุปแบบร่างความคิด ลายกำแพงแก้ว ที่ปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ภาพที่ 5 สรุปแบบร่างความคิด ลายกำแพงแก้ว ที่ปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
ที่มา: ผู้วิจัย

1.2 กระบวนการทอผ้าซิ่นไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด

1.2.1 ขั้นตอนการออกแบบลวดลาย

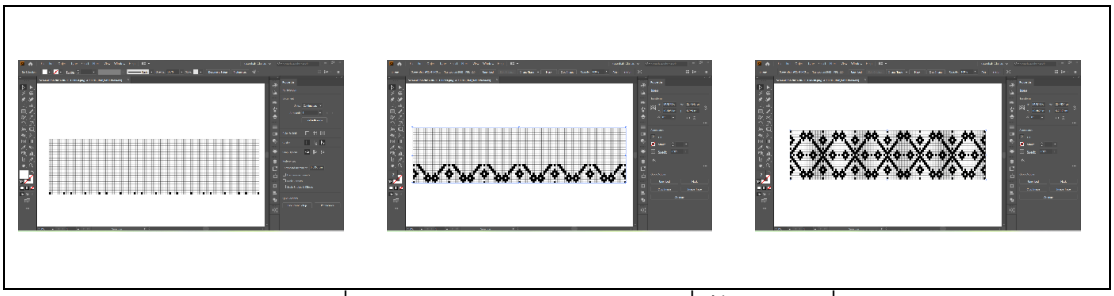

ภาพที่ 6 การออกแบบลวดลายผ้าซิ่นไหมมัดหมี่
ที่มา: ผู้วิจัย

Journal of Suan Sunandha Arts and Culture
วารสารศิลปวัฒนธรรมสวนสุนันทา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีที่ 4 ฉบับที่ 2/2567

1.2.2 ขั้นตอนการมัดหมี่

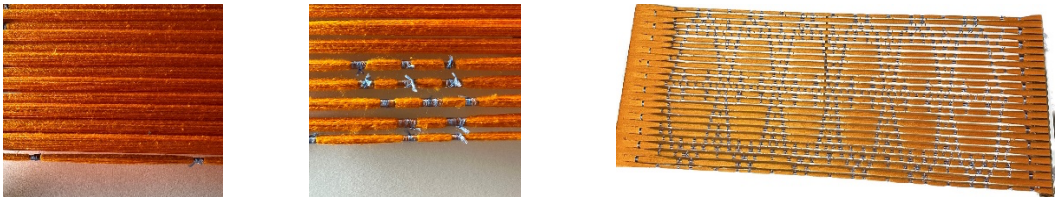

ภาพที่ 7 การมัดหมี่
ที่มา: ผู้วิจัย

1.2.3 ขั้นตอนการย้อมและเตรียมไหมสำหรับทอ

ภาพที่ 8 การย้อมและเตรียมไหมสำหรับทอ
ที่มา: ผู้วิจัย

1.2.4 ขั้นตอนการทอผ้า

ภาพที่ 9 การทอผ้าซิ่นไหมมัดหมี่
ที่มา: ผู้วิจัย

1.2.5 ขั้นตอนการเย็บต่อหัวต่อตีนซิ่น

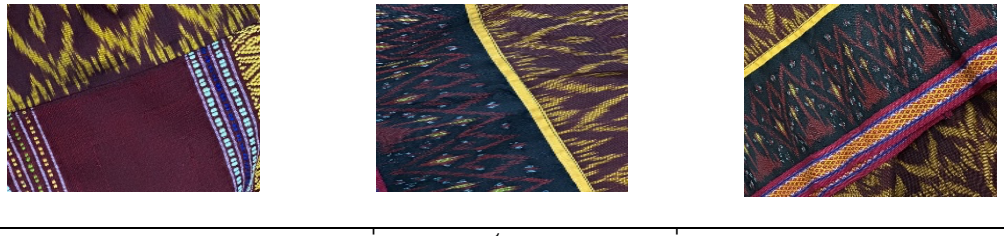

ภาพที่ 10 การเย็บต่อหัวต่อตีนซิ่น
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 11 ผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สดที่สำเร็จ
ที่มา: ผู้วิจัย

2. ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 100 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 88 เพศชายคิดเป็นร้อยละ 12 อยู่ในช่วงอายุ 21–30 ปี คิดเป็นร้อยละ 44 อายุ 41–50 ปี คิดเป็นร้อยละ 38 อายุ 31–40 ปี คิดเป็นร้อยละ 14 และอายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 4 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 80 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 14 อนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 4 และปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 2 ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน คิดเป็นร้อยละ 46 ธุรกิจส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 37 เกษตรกรคิดเป็นร้อยละ 10 รับราชการ/พนักงานราชการ คิดเป็นร้อยละ 6 และนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 4 มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 80 รายได้ต่อเดือน 20,001–30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12 รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 6 และรายได้ต่อเดือน 10,001–20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2

Journal of Suan Sunandha Arts and Culture
วารสารศิลปวัฒนธรรมสวนสุนันทา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีที่ 4 ฉบับที่ 2/2567

2.2 ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบ ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านประโยชน์และการใช้งาน ดังนี้

ด้านการออกแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพอใจในการออกแบบลวดลายสะท้อนเอกลักษณ์ของผ้ามัดหมี่ของจังหวัดศรีสะเกษอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.44 รองลงมาความคิดสร้างสรรค์ของการออกแบบลวดลายอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.40 และการจัดองค์ประกอบของลวดลายสัมพันธ์กัน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.32 ตามลำดับ

ด้านผลิตภัณฑ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.37 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพอใจในสีสันของผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สดอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.48 รองลงมามีความพอใจความสวยงามของผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สดอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.34 และมีความพอใจขนาดของผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สดอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.30 ตามลำดับ

ด้านประโยชน์และการใช้งาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.43 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพอใจในผลิตภัณฑ์เหมาะสมกับการนำไปสวมใส่ และผลิตภัณฑ์สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ของจังหวัดศรีสะเกษ อยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.44 และผลิตภัณฑ์เหมาะสมกับการนำไปจำหน่าย อยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.42 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

1. การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าภาพร่างความคิด แบบที่ 3 ลายกำแพงแก้ว เป็นลายที่มีความสวยงาม ลวดลายมีความเด่นชัดและไม่ห่างเกินไป เหมาะสมที่จะนำมาทอเป็นผ้าไหมมัดหมี่ โดยเส้นไหมที่เหมาะสำหรับการมัดหมี่ คือ ไหมน้อย เพราะเส้นไหมเรียบ ไม่มีขี้ไหม เหมาะสมที่จะนำมาทำเป็นผ้าไหมมัดหมี่ และเลือกใช้สีน้ำตาลแดงเม็ดมะขามเป็นสีพื้น สีเหลืองเป็นสีลายมัดหมี่ เพราะเป็นสีที่ตัดกันชัดเจนทำให้ลวดลายเด่นชัด และเป็นสีที่ชาวจังหวัดศรีสะเกษใช้ทอผ้าเป็นประจำ เหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นสีของผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งสอดคล้องกับ เจษฎา สิงห์ทองชัย และคณะ (2565: 36) กล่าวว่า การออกแบบเป็นศาสตร์แห่งความคิดและต้องใช้ศิลป์ร่วมกับการสร้างสรรค์ และการแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ เพื่อสนองต่อจุดมุ่งหมายของชุมชนและให้เกิดประโยชน์สูงสุดและต้องคำนึงถึงความสวยงามประโยชน์ใช้สอย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบัติ ประจญศานต์ (2563) กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ และการออกแบบต้องเน้นย้ำถึงแนวทางการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งต้องดำเนินการทั้งแนวอนุรักษ์ผ้าดั้งเดิม และแนวทางสร้างสรรค์ควบคู่กันเพื่อเป็นการสืบสาน รักษา และต่อยอดภูมิปัญญา

2. ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด

2.1 ด้านการออกแบบ ลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในการออกแบบลวดลายสะท้อนเอกลักษณ์ของ

ผ้ามัดหมี่ของจังหวัดศรีสะเกษ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.44 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้นำลวดลายตาข่ายดอกไม้ที่เอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่นมาเป็นแนวคิดในการออกแบบลวดลายตัวซิ่นให้มีความแปลกใหม่ ผสมผสานกับอัตลักษณ์การจัดวางองค์ประกอบของผ้าซิ่นจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งประกอบด้วย หัวซิ่น ตัวซิ่น แถบสี ตีนซิ่น และเสลิก ทำให้มีความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศักดิ์ชาย สิกขา (2554) เรื่องการออกแบบและพัฒนาลายผ้าเอกลักษณ์จังหวัดศรีสะเกษ กล่าวว่า การพัฒนาลายผ้าเอกลักษณ์จังหวัดศรีสะเกษ โดยนำส่วนที่ได้จากการศึกษาเอกลักษณ์จังหวัดศรีสะเกษในส่วนต่าง ๆ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ ตำนาน รูปแบบปราสาทประเพณี ดอกไม้ประจำจังหวัด รวมทั้งพืชและสัตว์ที่สะท้อนให้เห็นความอุดมสมบูรณ์ของจังหวัดศรีสะเกษมาเป็นแรงบันดาลใจ คณะทำงานได้นำข้อมูลมาเป็นส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์ลายผ้าร่วมกัน โดยยึดความคิดเห็นของผู้ผลิตในจังหวัดศรีสะเกษเป็นสำคัญ และยังสอดคล้องกับ สิทธิชัย สมานชาติ (2562: 24–26) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของผ้าซิ่นจังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย หัวซิ่น ตัวซิ่น แถบสี ตีนซิ่น และเสลิก

2.2 ด้านผลิตภัณฑ์ ลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในสีสันของผ้าไหม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.48 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสีพื้นเป็นสีแดงเม็ดมะขามและมีการทอลวดลายเป็นสีเหลือง ทำให้ลวดลายเด่นชัดและเป็นสีที่ชาวจังหวัดศรีสะเกษนิยมใช้ทอผ้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธ์วดี พยัฆประโคน (2559) กล่าวว่า กลุ่มสีแบบพื้นบ้าน เช่น ผ้ามัดหมี่ ประกอบด้วยกลุ่มสีเหลือง–แดง–น้ำตาล แทรกด้วยสีเขียว–สีม่วง

2.3 ด้านประโยชน์และการใช้งาน ลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ เหมาะสมกับการนำไปสวมใส่และผลิตภัณฑ์สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ของจังหวัดศรีสะเกษ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.44 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผ้าไหมมัดหมี่ทอด้วยไหมน้อย เหมาะสำหรับกับการสวมใส่ เย็นสบาย แพราะผ้าไหมระบายอากาศได้ดี ทั้งนี้ยังสามารถต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้ เช่น ชุดทำงาน ชุดลำลอง ของฝากหรือของที่ระลึก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัชชาภัทร เวียงแสง รุ่งนภา กิตติลาภ และสมพงษ์ จุ้ยศิริ (2559) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ผู้บริโภคให้ความสำคัญด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับสำคัญมากกับคุณภาพของเนื้อผ้า

ข้อเสนอแนะ

จากงานวิจัย พบว่า การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ต้นแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด สามารถนำไปพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์มีความหลากหลาย เช่น เครื่องใช้ ของที่ระลึก เป็นต้น

2. ควรมีการวิจัยพัฒนาลวดลายจากแรงบันดาลใจอื่น ๆ เช่น งานแกะสลักผักและผลไม้ งานมาลัย เป็นต้น เพื่อให้เหมาะสมกับความนิยมของผู้บริโภค

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่เสียสละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่จังหวัดศรีสะเกษแรงบันดาลใจจากตาข่ายดอกไม้สด ขอบพระคุณ อาจารย์ประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ประยุกต์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครที่ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้ข้อคิดดี ๆ อันก่อเกิดประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย

รายการอ้างอิง

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. *มรดกภูมิปัญญาอีสาน.* กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2561.

เจษฎา สิงห์ทองชัย และคณะ. “การออกแบบลายผ้าทอมือด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับสร้างสรรค์แฟชั่นร่วมสมัย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลกุดหว้า จังหวัดกาฬสินธุ์.” *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 14(2), 2565, (148–158).

ณัชชาภัทร เวียงแสง รุ่งนภา กิตติลาภ และสมพงษ์ จุ้ยศิริ. “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของผู้บริโภค ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น.” *วารสารธรรมทรรศน์*, 16(3), 2559, (133–142).

ธนพร เวทย์ศิริยานันท์. “เสน่ห์ มนตรา คุณค่า แห่งไหมมัดหมี่: ผ้าไหมลายโฮล.” *วารสารศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำมูล*, 9, 2557, (116–117).

เมธ์วดี พยัฆประโคน. “ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์.” *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*, 18(1), 2559, (94–105).

ศักดิ์ชาย สิกขา. *การออกแบบและพัฒนาลายผ้าเอกลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ.* อุบลราชธานี: โรงพิมพ์อุบลกิจ ออฟเซ็ท, 2554.

สมบัติ ประจญศานต์. “กระบวนการเรียนรู้การออกแบบและผลิตผ้าไหมมัดหมี่ทอมือ หมู่บ้านท่องเที่ยวไหม จังหวัดบุรีรัมย์.” *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 12(2), 2563, (132–143).

สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์. *หนังสือชุดศัพท์คหกรรมศาสตร์ เล่ม 1 ศัพท์ศิลปะประดิษฐ์.* กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิง จำกัด, 2547.

สิทธิชัย สมานชาติ. *มรดกภูมิปัญญาสิ่งทออีสาน.* กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2562.

อภิรัติ โสพัศ. *ศิลปะประดิษฐ์.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2549.

hongrattanavorakit, S., Jongtap, W. & Bun-aran, C. “The Development of Sabai Khit cloth of Roi Et in floral net patterns.” *Asian Journal of Arts and Culture*, 23(2), 2023.